

राज्यातील सर्व जिल्हयामधील शेतकरी /शेतमजूर कुटुंबातील मुलीच्या विवाहासाठी “शुभमंगल सामुहिक विवाह योजना” राबविण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन

महिला व बाल विकास विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक : संकीर्ण-२००८/प्र.क्र.५५/का-२,
नवीन प्रशासन भवन, ३ रा मजला,
मंत्रालय, मुंबई-४०००३२.
दिनांक : ७ मे, २००८.

- वाचा :** १) महिला व बाल विकास विभाग शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण-२००५/प्रक्र.२४२/का.२, दि.१७.२.२००६.
२) महिला व बाल विकास विभाग शासन शुध्दीपत्रक क्रमांक संकीर्ण-२००५/प्रक्र.२४२/का.२, दि.१२.७.२००६.
३) महिला व बाल विकास विभाग शासन निर्णय क्रमांक संकीर्ण-२००५/प्रक्र.२४२/का.२, दि.३०.५.२००७.

प्रस्तावना : विदर्भातील अमरावती, अकोला, बुलढाणा, यवतमाळ, वाशिम व वर्धा या सहा जिल्हयामधील शेतकरी /शेतमजूर, मुलींच्या लग्नासाठी कर्जबाजारी होऊन आत्महत्या करू नयेत म्हणून राज्यशासनाच्या विशेष पॅकेजमधून या सहा जिल्हयासाठी सामुहिक विवाह योजना संदर्भाधीन अनुक्रमांक १ येथील शासन निर्णयान्वये सन २००५-०६ पासून राबविण्यात येत आहे. या योजनेअंतर्गत सहा जिल्हयातील शेतकरी /शेतमजूरांच्या मुलींच्या विवाहासाठी प्रती जोडपे रु.१०,०००/- इतके अनुदान धनादेशाद्वारे देण्यात येते व सामुहिक विवाह आयोजित करणाऱ्या स्वयंसेवी संस्थेस प्रती जोडपे रु.१०००/- एवढे प्रोत्साहनात्मक अनुदान देण्यात येते. याच धर्तीवर राज्यातील उर्वरित २९ जिल्हयासह राज्यातील सर्व जिल्हयामध्ये “शुभमंगल सामुहिक विवाह योजना” राबविण्याचा निर्णय दि.२४.४.२००८ रोजी झालेल्या मंत्रीमंडळाच्या बैठकीत शासनाने घेतला आहे.

शासन निर्णय :- विदर्भातील ६ जिल्हयामधील शेतकरी /शेतमजूर कुटुंबातील मुलींच्या लग्नासाठी राज्य शासनाच्या विशेष पॅकेजमधून सामुहिक विवाह योजना राबविण्यासाठी संदर्भाधीन शासन निर्णयान्वये आदेश निर्गमित करण्यात आलेले आहेत. सदर सर्व शासन निर्णय अधिक्रमित करण्यात येत असून, खालीलप्रमाणे सुधारित आदेश देण्यात येत आहेत.

१. या योजनेस “शुभमंगल सामुहिक विवाह योजना” असे नाव देण्यात येत आहे. महाराष्ट्र राज्यातील सर्व जिल्ह्यांतील शेतक-यांच्या /शेतमजूरांच्या मुलींच्या सामुहिक विवाहासाठी “शुभमंगल सामुहिक विवाह योजना” राबविण्यासाठी शासनार्फत अनुदान देण्यात येईल. या योजनेअंतर्गत शेतकरी /शेतमजूर कुटुंबातील मुलींच्या विवाहासाठी आवश्यक असलेल्या मंगळसूत्र व इतर वस्तूंची खरेदी करण्यासाठी प्रति जोडपे रु. १०,०००/- एवढे अनुदान

शासनातर्फे देण्यात येईल. सदर अनुदान वधूच्या वडीलांच्या नावाने, वडील हयात नसल्यास आईच्या नावाने व आई-वडील दोन्हीही हयात नसल्यास वधूच्या नावाने धनादेशाद्वारे देण्यात येईल.

२. शुभमंगल सामुहिक विवाह सोहळ्याची योजना स्थानिक स्वराज्य संस्था किंवा संस्था नोंदणी अधिनियम १९६० व सार्वजनिक विश्वस्त अधिनियम १८५० अंतर्गत नोंदणीकृत स्वयंसेवी संस्थेमार्फत राबविण्यात येईल. सामुहिक विवाह राबविणा-या स्वयंसेवी संस्थांना प्रत्येक जोडप्यामागे रु.२,०००/- एवढे प्रोत्साहनात्मक अनुदान शासनामार्फत देण्यात येईल. या अनुदानातून विवाहाचे आयोजन, विवाह समारंभाचा तदनुषांगिक खर्च तसेच विवाह नोंदणी शुल्क यावर होणारा खर्च स्वयंसेवी संस्था करतील. अशा दोन्ही बाबी धरून प्रति जोडपे एकूण रु.१२,०००/- अनुदान मंजूर करण्यात येईल.

३. “शुभमंगल सामुहिक विवाह योजना” अंतर्गत करण्यात येणारे विवाह हे शक्यतो तालुका पातळीवर आयोजित करण्यात यावेत. संबंधित स्वयंसेवी संस्थांनी याबाबत विस्तृत प्रसिध्दी द्यावी. संबंधित शेतक-यांकडून इच्छुकता मागवून या विवाहाबाबतची आवश्यक अशी नोंदणी स्वयंसेवी संस्थांनी करावी. या प्रक्रियेमध्ये संबंधित जिल्ह्याच्या आणि तालुक्याच्या लोकप्रतिनिधींना सहभागी करून घेण्यात यावे. या लोकप्रतिनिधींच्या सल्ल्याने उपयुक्त जागा व विवाहाचा शुभ मुहूर्त पाहून सामुहिक विवाह सोहळा आयोजित करण्यात यावा. सामुहिक विवाह प्रकरणी अंतिम निर्णयाचे सर्व अधिकार जिल्हाधिकारी यांना राहतील. या योजनेअंतर्गत आर्थिक सहाय्य मिळण्यासाठी परिशिष्ट “अ” प्रमाणे जोडप्यांनी व परिशिष्ट “ब” प्रमाणे संबंधित संस्थेने संबंधित जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी यांचेकडे माहिती सादर करावी.

४. या योजनेसाठी अटी व शर्ती खालीलप्रमाणे असतील :-

(१) वधू व वर हे महाराष्ट्र राज्याचे अधिवासी (Domiciled) असावेत.

(२) विवाह सोहळ्याचे दिनांकास वराचे वय २१ वर्षे व वधूचे वय १८ वर्षे यापेक्षा कमी असू नये. वयाबाबत जन्म नोंदणी प्रमाणपत्र किंवा शाळा सोडल्याचा दाखला किंवा शालांत परिक्षा प्रमाणपत्र किंवा जन्माचा स्थानिक प्राधिका-याने दिलेला दाखला किंवा वैद्यकीय अधिका-यांचे वयाबाबतचे प्रमाणपत्र ग्राह्य धरण्यात येईल.

(३) वधू-वरांना त्यांच्या प्रथम विवाहासाठीच हे अनुदान अनुज्ञेय असेल. सदरचे अनुदान पुनर्विवाहाकरीता अनुज्ञेय राहणार नाही. तथापि वधू, विधवा किंवा घटस्फोटीत असल्यास तिच्या पुनर्विवाहासाठी अनुदान अनुज्ञेय राहिल.

(४) बालविवाह प्रतिबंधक कायदा व हुंडा प्रतिबंधक कायद्याअंतर्गत असलेल्या कोणत्याही कलमाचा भंग या दांपत्य कुटुंब यांचेकडून झालेला नसावा.

(५) सामुहिक विवाह सोहळ्यासाठी किमान १० दांपत्य असणे आवश्यक आहे.

(६) सामुहिक विवाह सोहळ्याचे आयोजन करणाऱ्या स्वयंसेवी संस्थेने सामुहिक विवाह सोहळ्यात भाग घेतलेल्या जोडप्यांना विवाह झाल्यापासून एक महिन्याच्या आत, निबंधक विवाह नोंदणी यांचे प्रमाणपत्र मिळवून द्यावे व त्यासाठी लागणारे नोंदणी शुल्क संस्थेने त्यांना देण्यात येणाऱ्या रु.२०००/- अनुदानातून अदा करावे. तसेच विवाह सोहळ्यात भाग घेतलेल्या जोडप्यांचे विवाह नोंदणी पत्र सादर केल्याशिवाय संस्थेचे व जोडप्यांचे अनुदान देण्यात येऊ नये. याबाबत आवश्यक असलेल्या कागदपत्राची पूर्तता संबंधित स्वयंसेवी संस्था, जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी आणि विवाह नोंदणी निबंधक यांच्या कार्यालयानी संयुक्तरित्या करावी.

(७) लाभार्थी हा शेतकरी असल्याचा पुरावा म्हणून संबंधित शेतकऱ्याच्या जमिनीचा ७/१२ चा उतारा व त्या गावचे रहिवासी असल्याबाबत ग्रामसेवक/तलाठी यांचा रहिवासीचा दाखला, प्रस्तावासोबत दाखल करणे बंधनकारक राहिल.

(८) लाभार्थी हा शेतमजूर असल्याचा पुरावा म्हणून संबंधित पालक, शेतमजूर असल्याबाबत संबंधित गावातील तलाठी/ग्रामसेवक यांचा दाखला व त्या गावाचे रहिवासी असल्याबाबत ग्रामसेवक /तलाठी यांचा रहिवासीचा दाखला प्रस्तावासोबत दाखल करणे बंधनकारक राहिल.

५. या योजनेतर्गत सामुहिक विवाह सोहळ्यास अनुदान मिळण्यासाठी कोणताही आर्थिक अथवा जातीचा निकष लावण्यात येणार नाही.

६. ही योजना राबविण्यासाठी येणारा खर्च मुख्य लेखाशिर्ष २२३५, सामाजिक सुरक्षा व कल्याण ०२, समाजकल्याण १०३, महिला कल्याण (२२)(०१) शेतकऱ्याच्या मुलींच्या सामुहिक विवाहाकरिता स्वयंसेवी संस्थांना सहाय्यक अनुदाने (२२३५ ३२०१) ३१, सहाय्यक अनुदाने, योजनांतर्गत या उप शिर्षाखाली सन २००८-०९ या वित्तीय वर्षाकरिता उपलब्ध करून दिलेल्या तरतूदीतून भागविण्यात यावा व त्याच लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा.

७. या योजनेकरिता जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी यांना आहरण व संवितरण अधिकारी तसेच आयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे यांना नियंत्रक अधिकारी म्हणून घोषित करण्यात येत आहे.

८. सदर योजना दि.२५.४.२००८ पासून अंमलात येईल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

सही/-

(श. पा. वारे)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

मा.राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मुंबई.

मा.मुख्यमंत्र्यांचे प्रधान सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

मा.उपमुख्यमंत्र्यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.

सर्व मंत्री /राज्यमंत्री, मंत्रालय, मुंबई.

मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मंत्रालय, मुंबई.
प्रधान सचिव (वित्त), वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
अपर मुख्य सचिव, नियोजन विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
सर्व मंत्रालयीन विभागाचे अमुस/प्रधान सचिव / सचिव, मुंबई.
सर्व विभागीय आयुक्त,
आयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
नोंदणी महानिरीक्षक व मुद्रांक नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
महासंचालक, माहिती व जनसंपर्क महासंचालनालय, मंत्रालय, मुंबई. (योजनेस व्यापक प्रसिध्दी देण्याच्या विनंतीसह)
महासंचालक, कै.वसंतराव नाईक कृषी स्वावलंबन मिशन, अमरावती.
महालेखापाल (लेखा व परीक्षा) महाराष्ट्र -१/२, मुंबई/नागपूर.
महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) महाराष्ट्र -१/२, मुंबई/नागपूर.
सर्व जिल्हाधिकारी.
सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी.
सर्व जिल्हा विवाह नोंदणी निबंधक.
सर्व जिल्हा कोषागार अधिकारी.
निवड नस्ती /का.२

परिशिष्ट - अ

शुभमंगल सामुहिक विवाह सोहळा आयोजित करणा-या संस्थेने आपल्या प्रस्तावा सोबत
वर / वधू यांचेबाबत सादर करावयाचा तपशिल

वराची माहिती

वराचा फोटो

१. वराचे संपूर्ण नांव :-
२. जन्मतारीख व वय :-
३. शिक्षण :-
४. मूळ राहण्याचे ठिकाण :-
 - (अ) गांव :-
 - (ब) तालुका :-
 - (क) जिल्हा :-
 - (ड) दूरध्वनी (असल्यास) :-

वधूची माहिती

वधूचा फोटो

१. वधूचे संपूर्ण नांव :-
२. जन्मतारीख व वय :-
३. शिक्षण :-
४. मूळ राहण्याचे ठिकाण :-
 - (अ) गांव :-
 - (ब) तालुका :-
 - (क) जिल्हा :-
५. टपालाचा संपूर्ण पत्ता :-
६. दूरध्वनी (असल्यास) :-
 - (अ) निवास :-
 - (ब) कार्यालय :-
 - (क) इतर :-

विवाह विषयक माहिती

१. सामुहिक विवाह आयोजित करणा-या संस्थेचे / यंत्रणेचे नांव :-
२. सामुहिक विवाहाचे ठिकाण :-
३. सामुहिक विवाह आयोजित केल्याची तारीख :-
४. विवाह पध्दती :- वैदिक / नोंदणी
५. प्रथम विवाह आहे काय ?
(अ) वर :- होय / नाही
(ब) वधू :- होय / नाही
६. लग्नापूर्वी विधूर / विधवा, होता / होती काय ?
(अ) वर :- होय / नाही
(ब) वधू :- होय / नाही
७. यापूर्वी सदर योजनेखाली अर्थसहाय्याची मागणी केली आहे काय ? :- होय / नाही
८. अन्य जिल्हयांमध्ये अशाप्रकारचा अर्ज केला आहे काय ? :- होय / नाही

आम्ही खाली स्वाक्षरी करणारे वर / वधू, सत्य प्रतिज्ञेवर लिहून देतो की, वर नमूद करण्यांत आलेली संपूर्ण माहिती आमचे ज्ञानानुसार खरी व वस्तु:स्थितीवर आधारित असून सदर माहिती खोटी अथवा वस्तु:स्थितीशी विसंगत असल्याचे निदर्शनास आल्यास होणा-या कारवाईस आम्ही पूर्णतया जबाबदार राहू.

वराचे नांव व स्वाक्षरी

वधूचे नांव व स्वाक्षरी

ठिकाण :

दिनांक :

बाल विवाह प्रतिबंधक कायदा व हुंडा विरोधी कायद्याचा भंग न केल्याबाबत वर / वधू यांनी लिहून द्यावयाच्या प्रतिज्ञा पत्राचा नमुना.

समोर

सक्षम प्राधिकारी

प्रतिज्ञापत्र लिहून देणार

१. वराचे नांव :-
 - (अ) वय :-
 - (ब) व्यवसाय :-
 - (क) पूर्ण पत्ता :-
२. वराचे नांव :-
 - (अ) वय :-
 - (ब) व्यवसाय :-
 - (क) पूर्ण पत्ता :-

आम्ही उभयतांनी ----- या संस्थेने दिनांक ----- रोजी ----- या ठिकाणी आयोजित केलेल्या शुभमंगल सामुहिक विवाह सोहळ्यामध्ये सहभागी होऊन विवाह करण्याचे निश्चित केलेले आहे. आम्ही उभयता स्वखुशीने सदर विवाह सोहळ्यात सहभागी होत आहोत. आमचा विवाह आपसात संमतीने निश्चित झाला असून, आम्हांवर कोणाचे दडपण नाही. प्रस्तुत विवाह निश्चित करतांना आमच्याकडून अथवा आमच्या कुटुंबियांकडून बाल विवाह प्रतिबंधक कायदा / हुंडा विरोधी कायद्यातील तरतूदींचा भंग होणारे कोणतेही कृत्य घडलेले नाही अथवा भविष्यात घडणार नाही. सबब योजनेतर्गत देय असलेले अर्थसहाय्य आम्हांस मिळणेबाबत विनंती आहे.

वर नमूद तपशिल आमचे ज्ञानानुसार व माहितीनुसार खरा व वस्तु:स्थितीवर आधारित आहे. यात कोणत्याही प्रकारचा दोष अथवा दिशाभूल करणारी व वस्तु:स्थितीशी विसंगत अशी माहिती निदर्शनास आल्यास कायद्यातील तरतूदीनुसार आम्ही दंडात्मक कारवाईस वा अन्य शिक्षेस पात्र राहू. म्हणून प्रतिज्ञापत्र लिहून दिले.

वराचे नांव व स्वाक्षरी

वधूचे नांव व स्वाक्षरी

समोर

(स्वाक्षरी)

सक्षम प्राधिकारी

दिनांक :

ठिकाण :

अर्जासोबत खालील कागदपत्रांच्या सत्यप्रती जोडाव्यात.

१. बाल विवाह प्रतिबंध कायदा व हुंडा प्रतिबंध कायदांतर्गत असलेल्या कोणत्याही कलमाचा भंग या दाम्पत्य / कुटुंब यांचेकडून झालेला नसावा. याबाबतचे विहित नमुन्यातील प्रतिज्ञापत्र (Affidavit) सादर करणे आवश्यक आहे. (रुपये २०/- च्या स्टॅप पेपरवर)
२. जन्मतारखेचा पुरावा म्हणून जन्म नोंदणी प्रमाणपत्र किंवा शाळा सोडल्याच्या दाखल्याची प्रत किंवा जन्माचा स्थानिक प्राधिका-याने दिलेला दाखला किंवा वैद्यकीय अधिका-याचे वयाबाबतचे प्रमाणपत्र.
३. महाराष्ट्र राज्याचा अधिवासी असल्याचा पुरावा. (Domicile Certificate)
४. लाभार्थी हा शेतकरी असल्याचा पुरावा म्हणून संबंधीत शेतकऱ्याच्या जमिनीचा ७/१२ चा उतारा व त्या गावचे रहिवासी असल्याबाबत ग्रामसेवक/तलाठी यांचा रहिवासीचा दाखला.
५. लाभार्थी हा शेतमजूर असल्याचा पुरावा म्हणून संबंधित पालक, शेतमजूर असल्याबाबत संबंधित गावातील तलाठी/ग्रामसेवक यांचा दाखला व त्या गावाचे रहिवासी असल्याबाबत ग्रामसेवक /तलाठी यांचा रहिवासीचा दाखला.

परिशिष्ट-ब

शुभमंगल सामुहिक विवाह सोहळयामध्ये भाग घेवून विवाह करणाऱ्या दाम्पत्यास आर्थिक सहाय्य मिळण्यासाठी संबंधित संस्थेने सादर करावयाच्या प्रस्तावाचा नमुना.

नमुना

संस्थेचे नांव व पत्ता :

दिनांक :

प्रति,
जिल्हा महिला व बाल विकास अधिकारी,
जिल्हा

विषय : शुभमंगल सामुहिक विवाह सोहळयामध्ये भाग घेवून विवाह करणाऱ्या दाम्पत्यास या योजनेतर्गत आर्थिक सहाय्य मिळणेबाबत.

महोदय,

आमची संस्था स्वयंसेवी संस्था असून ती संस्था नोंदणी अधिनियम, १९६० /सार्वजनिक विश्वस्त अधिनियम, १८५० अन्वये नोंदणीकृत असून संस्थेचा नोंदणी क्रमांक ----- असा आहे. आमची संस्था ----- ठिकाणी कार्यरत आहे. या संस्थेने दिनांक ----- रोजी ----- ठिकाणी ----- वाजता सामुहिक विवाह सोहळा आयोजित केलेला आहे. ह्या विवाह सोहळयात यासोबत नमूद तपशिलानुसार वर /वधू सहभागी होऊन विवाह संपन्न होणार आहे. प्रस्तुत सामुहिक विवाहाकरिता येणारा खर्च आमची संस्था ----- निधीतून करणार असून, वर /वधूच विवाह नोंदणी विवाहाचे ठिकाणी होणार आहे. संबंधितचे विवाहाबाबतचे नोंदणी प्रमाणपत्र देण्याची व्यवस्था करण्यात येत आहे.

तरी उपरोक्त नमूद योजनेतर्गत देय असलेले अर्थसहाय्य मंजूर करण्याबाबत विनंती आहे.

आपला विश्वासू,

(संस्था पदाधिकारी यांचे नाव व पद)